

Εκδήλωση με τίτλο: «HIV/AIDS: Σαράντα χρόνια μετά»

Οργανώθηκε από την Κοσμητεία, σε συνεργασία με τη «Θετική Φωνή» και την «Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και Αντιμετώπισης του AIDS», με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα κατά του AIDS.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη, 1η Δεκεμβρίου 2021 και ώρα 17.00 στο Αμφιθέατρο «Ιωάννης Δρακόπουλος» (Κεντρικό Κτίριο, Πανεπιστημίου 30).

Συντονισμός: ο Κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών Υγείας, καθηγητής Εμμανουήλ Πικουλής

Σύντομη Ομιλία με τίτλο: «Η συνεισφορά της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στην αντιμετώπιση του AIDS στην Ελλάδα»

Από τον Αναπληρωτή Καθηγητή ΕΚΠΑ Αντώνιο Παπαδόπουλο,

Γενικό Γραμματέα της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης και Αντιμετώπισης του AIDS (ΕΕΜΑΑ)

Συνυπεύθυνο Μονάδας Ειδικών Λοιμώξεων της Δ΄ Παθολογικής Κλινικής, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο «ΑΤΤΙΚΟΝ»

Αξιότιμη Κα Υπουργέ, Αξιότιμε Κε Πρύτανη, Αξιότιμε Κε Γενικέ Γραμματέα, Αξιότιμοι Καθηγητές, Κυρίες και Κύριοι,

Έχω το προνόμιο, μαζί με τον παριστάμενο Πρόεδρο της ΕΕΜΑΑ κο Λαζανά, πιθανότατα να είμαστε ίσως οι γιατροί σε αυτήν την αίθουσα, που έχουν χρονικά τη μεγαλύτερη εμπειρία, ήδη από τη δεκαετία του '80, στην αντιμετώπιση των ασθενών με HIV λοίμωξη στην Ελλάδα. Βεβαίως και ο Πρύτανης την εποχή αυτή στο Μοντρεάλ, θα είδε αρκετούς ασθενείς.

Δυστυχώς, αυτές τις αγωνίες τις έχουμε ζήσει πάρα πολλοί, αυτά τα δύσκολα χρόνια. Είχα όμως και την ευτυχία να δω την τεράστια πρόοδο της επιστήμης, που συνετέλεσε τα μέγιστα στον επιτυχημένο έλεγχο της επιδημίας. Η εφαρμογή αυτή των τεχνολογικών καινοτομιών επισυνέβη και στην πανδημία του COVID-19. Δηλαδή πολλές από αυτές τις εφαρμογές που βλέπουμε τώρα, αυτές οι εξελίξεις, ανεπτύχθησαν για το AIDS. Όμως ένιωσα πάρα πολύ, και όλοι μας τότε, το στίγμα και τον κοινωνικό αποκλεισμό στον υπέρτατο βαθμό. Η Σπιναλόγκα υπήρχε στην Ελλάδα από τότε. Αλλά, ακόμα και σήμερα

υφέρπει, και όχι μόνον υφέρπει, μερικές φορές έρπει και εμφανίζεται. Υπάρχει προκατάληψη στις ευάλωτες ομάδες, στους ενδοφλέβιους χρήστες, στους φυλακισμένους, τα άτομα αλλοδαπής εθνικότητας και τα ζούμε αυτά καθημερινά στις Μονάδες των Ειδικών Λοιμώξεων (ΜΕΛ). Και υπάρχουν και κάποια γεγονότα τα οποία διαφεύγουν της προσοχής - δεν είναι εύκολο κανείς να τα δει: να σας δώσω ένα παράδειγμα που μπορεί να είναι ένα θέμα συζήτησης αργότερα. Ζητείται HIV test στις προσλήψεις πολλών ανθρώπων στις εταιρείες και σε τράπεζες. Γνωρίζω προσωπικά ανθρώπους που δεν προσελήφθησαν, μάλλον δεν πήγαν καθόλου, για να αποφύγουν να κάνουν το τεστ κι επίσης άλλοι έχασαν την ευκαιρία εργασιακής ανέλιξης εξ αιτίας αυτού του γεγονότος. Είναι ένα ζήτημα το οποίο πρέπει νομίζω να το δει η Πολιτεία, διότι παρ'ότι απαγορεύεται να γίνει το test χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου, όταν κάποιος στο ζητεί για πρόσληψη, καταλαβαίνετε ποια είναι η θέση του καθενός που θέλει να εργασθεί.

Ως Γραμματέας της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης και Αντιμετώπισης του AIDS δεν θα πω πολλά για την Εταιρεία διότι μίλησε ήδη ο κος Λαζανάς, θα πω μόνο ότι έχει μέχρι τώρα διοργανώσει 33 Πανελλήνια Συνέδρια από τη δεκαετία του '80 κι έχει συμβάλει πάρα πολύ στον αγώνα κατά του AIDS, αλλά δεν θα ήθελα να μιλήσω εγώ για το έργο της - πρέπει να μιλήσουν άλλοι.

Όσον αφορά το Πανεπιστήμιό μας, ήταν πάντα σε αργαστή συνεργασία με το ΕΣΥ από τα πρώτα χρόνια, με τους γιατρούς, το νοσηλευτικό και το διοικητικό προσωπικό και έχει προσφέρει σπουδαίο έργο κατά της πανδημίας αυτής. Να θυμηθούμε μερικούς από τους πρωτεργάτες που είχαν άμεση σχέση με το Πανεπιστήμιο. Ήδη ο Καθηγητής Γιάννης Κοσμίδης, που ξεκίνησε από το Λαϊκό Νοσοκομείο, ήταν ο γιατρός που διέγνωσε πρώτος τον νούμερο ένα ασθενή στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στην Ελλάδα στο 'Σισμανόγλειο' Νοσοκομείο, όπου, κατά μία περιέργη συγκυρία της τύχης, δούλευε σε αυτή την Κλινική η μητέρα μου και έμπαιναν μαζί σε αυτόν τον μοναχικό θάλαμο με ελάχιστους γιατρούς και νοσηλευτές. Ο Καθηγητής Κοσμίδης ίδρυσε μία από τις πρώτες ΜΕΛ στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Αθηνών και είχε διοργανώσει και Πανευρωπαϊκό Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας του AIDS στην Αθήνα. Να μην ξεχάσουμε φυσικά τον Καθηγητή Παπαευαγγέλου, που έδωσε αγώνα για να γίνει γνωστή η νόσος στην Ελλάδα και να οργανωθεί ο εργαστηριακός έλεγχος και οι πρώτες κρατικές δομές. Και τον Καθηγητή Ιωάννη Στρατηγό, ο οποίος έφτιαξε και τη Μονάδα στο 'Συγγρός' και ήταν ο πρώτος Πρόεδρος του Κέντρου Ειδικών Λοιμώξεων (ΚΕΕΛ), όπως ονομαζόταν τότε, γιατί να σας θυμίσω ότι το ΚΕΕΛ ιδρύθηκε για το AIDS και βοήθησε πάρα πολύ στην επιδημιολογική επιτήρηση και στη

βοήθεια των μονάδων. Μετά μετονομάστηκε σε ΚΕΕΛΠΝΟ και τώρα σε ΕΟΔΥ. Και πολλοί Καθηγητές και στελέχη του Πανεπιστημίου υπήρξαν Πρόεδροι του Οργανισμού όπως, εκτός από τον αείμνηστο Στρατηγό, οι Καθηγητές Σαρόγλου, Κρεμαστινού, Χατζάκης, Ρόζενμπεργκ, ο κος Γιαννόπουλος και τώρα ο κος Δαούτης και εάν έχω ξεχάσει κάποιον κύριε Λαζανά, ελπίζω σε εσάς να θυμηθείτε. Επίσης ιδρύθηκε Ειδικό Γραφείο για την HIV λοίμωξη, έχουμε την κα Παρασκευά, τη Διευθύντρια του Γραφείου μαζί μας εδώ, η οποία παρέχει πολύτιμα στοιχεία, όχι μόνο επιδημιολογικά, αλλά και βοήθεια.

Από τα πρώτα χρόνια ιδρύθηκαν και Μονάδες Πανεπιστημιακές σε όλη την Αθήνα, από το ΕΚΠΑ. Θυμάμαι γρήγορα το 'Λαϊκό,' με τρεις Κλινικές και το Τμήμα των αιμορροφιλικών, που ήταν από τα πρώτα που έγιναν, γιατί τότε οι αιμορροφιλικοί ήταν μια πολύ ευάλωτη ομάδα. Το Νοσοκομείο 'Ιπποκράτειο, το 'Αλεξάνδρα' στη Θεραπευτική κλινική, το 'Ανδρέας Συγγρός' και στο 'Σισμανόγλειο η Δ' Παθολογική Κλινική στην οποία υπηρετώ, η οποία μεταφέρθηκε πριν από 20 χρόνια περίπου στο 'Αττικό' Νοσοκομείο. Επίσης στο Νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία» στην Α' Παιδιατρική Κλινική και στο Τμήμα Μακκά με τον Καθηγητή Μαντανιώτη. Και βεβαίως να μην ξεχάσουμε τον αείμνηστο Καθηγητή Στεφανή, ο οποίος συνετέλεσε πολύ στην ψυχική υγεία και την αντιμετώπιση των προβλημάτων στους ασθενείς αυτούς, ήδη από τη δεκαετία του '90. Επίσης τα Εργαστήρια: μεγάλη η συμβολή του Εθνικού Κέντρου Αναφοράς Ρετροϊών στο Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας. Είχε ξεκινήσει με τον Καθηγητή κ.Χατζάκη, διότι ήταν ο πρώτος που έφερε τη μέτρηση του ιικού φορτίου στην Ελλάδα. Και αυτό άλλαξε πάρα πολύ την αντιμετώπιση της HIV λοίμωξης τότε, και προσέφερε την Ελλάδα τα καλύτερα μετρήσιμα στοιχεία για την HIV λοίμωξη στην Ευρώπη. Βοήθησε το Πανεπιστήμιο με τα στελέχη του στην εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου για το AIDS. Επίσης, τα στελέχη του Πανεπιστημίου μας έχουν πρωτοστατήσει στην εκπόνηση πολλών μελετών, εργασιών και διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων. Το Πανεπιστήμιο συμμετείχε στις δύο μεγαλύτερες μελέτες που έχουν γίνει ποτέ για το AIDS, τη SMART και τη START, που άλλαξαν τις κατευθυντήριες οδηγίες θεραπείας για το AIDS και μάλιστα αυτό έγινε με την επιμέλεια της Καθηγήτριας κας Τουλούμη. Και όχι μόνον αυτό, είμαστε πολύ περήφανοι γιατί για τη δουλειά μας με τη μελέτη START, ο Anthony Fauci από το NHI των ΗΠΑ μας βράβευσε με ένα Certificate of Achievement, ένα Πιστοποιητικό Αριστείας για την εργασία μας αυτή. Το Πρόγραμμα «Αριστοτέλης» υπό την επιμέλεια του κ.Χατζάκη συνετέλεσε αποφασιστικά στην εξάλειψη μιάς επιδημικής έκρηξης μολύνσεων σε χρήστες ενδοφλεβίων τοξικών ουσιών στο κέντρο της Αθήνας στις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Βεβαίως, Καθηγητές μας και ως μέλη της ΕΕΜΑΑ συμμετείχαν στη διοργάνωση πολλών σεμιναρίων, σε αναρίθμητες εκδηλώσεις ενημέρωσης όσον αφορά στα σχολεία, σε κοινωνικές ομάδες κι επίσης, να μην ξεχάσω ότι διεξήχθη στην Α΄ Παθολογική Κλινική, υπό την ευθύνη της κας Ψυχογιού και η πρώτη πιλοτική μελέτη στην Ελλάδα για την προφύλαξη πριν την έκθεση (Pre-Exposure Prophylaxis, PREP), δηλαδή για την προληπτική χορήγηση αντιρετροϊκών φαρμάκων. Η σταχυολόγηση των αναφερομένων δράσεων σίγουρα δεν καλύπτει το σύνολο της μακρόχρονης προσφοράς της Ιατρικής Σχολής και συνολικά του ΕΚΠΑ στη αντιμετώπιση της πανδημίας του AIDS, αλλά προσφέρει μία εικόνα της γενικευμένης και συνεχιζόμενης επιτυχούς κινητοποίησης του Ιδρύματος και των στελεχών του και της συνεισφοράς του στην ελληνική κοινωνία στο θέμα αυτό.

Βεβαίως, τα προβλήματα στο χώρο του AIDS παραμένουν. Αναφέρω απλώς, γιατί τα περιέγραψε ήδη ο κος Λαζανάς:

- Η στελέχωση, ή μάλλον η σοβαρή υποστελέχωση των ΜΕΛ.
- Η εξουθένωση του προσωπικού. Το burnout είναι πραγματικό και έχει άμεση σχέση, φυσικά, με την ενασχόληση με την πανδημία COVID, και όπως το έχουμε μετρήσει αφορά ήδη τουλάχιστον το 80% του προσωπικού.
- Διοικητικά προβλήματα.
- Μετρήσεις ιού φορτίου.
- Η ηλεκτρονική συνταγογράφηση

Και ευτυχώς αυτά τα δύο τελευταία, η ηλεκτρονική συνταγογράφηση και το θέμα των μετρήσεων του ιικού φορτίου επιλύονται αυτή τη στιγμή και είναι ένα πολύ θετικό βήμα.

Βεβαίως ένα άλλο σημαντικό θέμα είναι η διασύνδεση των ασθενών και μάλιστα των ευάλωτων ομάδων στην υγειονομική φροντίδα καθώς το στίγμα, για το οποίο ακούσατε και θα συζητηθεί κι αργότερα.

Και το μέλλον; Επιστημονικά είμαι αισιόδοξος. Υπάρχουν νέα φάρμακα, νέες στρατηγικές θεραπείας, μετρήσιμη πλέον αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η οποία σχεδόν έχει φθάσει τα επίπεδα των ανθρώπων χωρίς AIDS. Επίσης βελτίωση της ποιότητας ζωής, παρ'ότι σε κάποιες ομάδες υπάρχουν ακόμα ζητήματα σοβαρά.

Γηράσκουμε με τους αρρώστους, αυτό είναι μεγάλη χαρά. Οι Μονάδες αυτές των Ειδικών Λοιμώξεων όλα αυτά τα χρόνια ήταν κυψέλες αφενός επιστημονικής φροντίδας, αλλά και

ανθρωπιάς και αγάπης προς τους συνανθρώπους μας. Έχουμε λησθηθεί στο παρελθόν, πολύ άσχημα, αλλά είμαστε σε μια εποχή πια που πιστεύουμε ότι αυτό έχει αλλάξει – ή θέλουμε να πιστεύουμε ότι έχει αλλάξει. Και αυτό θα γίνει μόνον με την τελική εξάλειψη της νόσου, γιατί αυτή θα εξαλείψει και το στίγμα και πιστεύω, ότι πριν αφυπηρετήσω, κύριε Πρύτανη, θα μπορέσουμε να ζήσουμε το τέλος της πανδημίας του AIDS.